

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/60/2024
Identifikačné číslo spisu:	8317210277
Dátum vydania rozhodnutia:	30.07.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Klenková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:8317210277.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ E.. T. Z., narodenej XX. C. XXXX, U., A. XXXX/X, 2/ E.. E. Z., narodeného XX. D. XXXX, U., A. XXXX/X, oboch zastúpených advokátkou JUDr. Janou Šepelovou, Humenné, Námestie slobody 13/25, proti žalovaným 1/ Slovenská sporiteľňa, a.s., Bratislava, Tomášikova 48, IČO: 00 151 653, zastúpenej spoločnosťou Advokátska kancelária Mária Grochová a partneri s.r.o., Košice, Bočná 10, IČO: 36 863 017, 2/ DRAŽOBNÍK, s.r.o., Košice, Národná trieda 246/10, IČO: 36 764 281, 3/ Profi-reality SK s.r.o., Michalovce, Gen. Petrova 2200/10, IČO: 48 232 858, zastúpenej advokátom JUDr. Jánom Mikuľakom, Košice, Františkánska 5, o určenie neplatnosti záložnej zmluvy a neplatnosti dražby, vedenom na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 10Csp/227/2017, o dovolaní žalovanej 1/ proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 28. septembra 2023 sp. zn. 20CoCsp/10/2022 v spojení s opravným uznesením z 31. októbra 2023 sp. zn. 20CoCsp/10/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Prešove z 28. septembra 2023 sp. zn. 20CoCsp/10/2022 v spojení s opravným uznesením z 31. októbra 2023 sp. zn. 20CoCsp/10/2022 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Humenné (ďalej len „súd prvej inštancie“) v poradí druhým rozsudkom č. k. 10Csp/227/2017-341 z 11. novembra 2021 žalobu o určenie neplatnosti dražby zamietol; žalovaným 1/ až 3/ priznal vo vzťahu k žalobcom 1/ a 2/ náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

1.1. Súd prvej inštancie právne vec posúdil v súlade s ustanoveniami § 151a, § 151j ods. 1 Občianskeho zákonníka, § 11 ods. 1, § 12 ods. 1 až 6, § 13 ods. 1, § 14 ods. 1, § 21 ods. 2 zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o dobrovoľných dražbách“) a na základe výsledkov vykonaného dokazovania dospel k záveru, že žaloba nie je dôvodná. Z vykonaného dokazovania súdu prvej inštancie bolo zistené, že dňa 9. februára 2015 medzi žalobcami 1/ a 2/ ako dlžníkmi a žalovanou 1/ bola uzavretá zmluva o splátkovom úvere č. 5067648293 (úver na bývanie), ktorej predmetom bolo poskytnutie úveru vo výške 41 900 eur. Žalobcovia 1/ a 2/ sa zaviazali splácať

úver v 238 pravidelných mesačných splátkach k 20. dňu v kalendárnom mesiaci, počnúc 20. marcom 2015 vo výške 274,63 eura mesačne. Dátum konečnej splatnosti bol stanovený na 20. decembra 2034. Toho istého dňa uzavrela žalobkyňa 1/ so žalovanou 1/ aj záložnú zmluvu k nehnuteľnostiam na zabezpečenie tejto pohľadávky, predmetom ktorej boli nehnuteľnosti vo vlastníctve záložcu, teda žalobkyne 1/, zapísané na liste vlastníctva (ďalej len „LV“) č. XXXX k. ú. U., a to byt nachádzajúci sa v bytovom dome so súpisným č. XXXX na ul. A., postavenom na pozemku parcelného č. XXXX a parcelného č. XXXX so spoluvlastníckym podielom na spoločných zariadeniach domu v podiele 75/6266 a spoluvlastníckym podielom k pozemku registra C parcelného č. XXXX druh zastavané plochy a nádvoria o výmere 373 m², parcelného č. XXXX druh zastavané plochy a nádvoria o výmere 332 m² v podiele 75/6266 (ďalej len „vydražená nehnuteľnosť“). Žalobca 2/ súhlasil s uzavretím záložnej zmluvy jeho manželkou ako záložcom, ako aj s ostatnými právnymi úkonmi obsiahnutými v celej zmluve. Vyhlásenie mimoriadnej splatnosti vykonala žalovaná 1/ k 27. júnu 2017. Následne boli žalobcovia 1/ a 2/ vyzvaní na úhradu pohľadávky zo zmluvy o úvere vo výške 43 254,71 eura, a to v lehote do 15 dní. Listom z 13. júla 2017 žalovaná 1/ oznámila začatie výkonu záložného práva. Žalobcovia 1/ a 2/ listom z 26. októbra 2017 požiadali opäť žalovanú 1/ o splátkový kalendár s tým, že mali záujem ďalej dlh splácať vo vyšších mesačných splátkach po 300 až 450 eur, a to aj napriek tomu, že bolo pristúpené k výkonu záložného práva s poukazom na to, že v nehnuteľnosti bývajú. Žalovaná 1/ s touto žiadosťou nesúhlasila, z dôvodu už vyhlásenej mimoriadnej splatnosti, po ktorej platenie pohľadávky formou splátkového kalendára v zmysle zmluvy o splátkovom úvere nie je možné, a preto žalovaná 1/ pokračovala vo výkone záložného práva k nehnuteľnosti. Žalovaná 1/ navrhla žalobcom 1/ a 2/ ako predaj nehnuteľnosť žalobcami 1/ a 2/ so súhlasom banky, alebo refinancovaním. Listom z 19. októbra 2017 bolo žalobcom 1/ a 2/ dražobníkom zaslané oznámenie o dražbe. Dobrovoľná dražba bola vyhlásená na 27. novembra 2017 o 10.00 hod., išlo o prvé kolo dražby, predmetom ktorej bol predaj vydraženej nehnuteľnosti a miestom konania dražby bol hotel T.. Predmet dražby bol ohodnotený znaleckým posudkom č. 184/2017 a vypracovaný znalcom O.. E. R. na hodnotu 41 359,42 eura. Voči záveru tohto znaleckého posudku podala žalobkyňa 1/ námietky s tým, že podľa jej názoru išlo o výrazne účelovo stanovenú hodnotu nehnuteľností, pretože podľa obvyklej ceny v mieste a čase konania dražby bola hodnota týchto nehnuteľností vyššia. Dražobník dal preto vypracovať nový znalecký posudok u súdneho znalca O.. E. C., ktorý určil cenu nehnuteľností vo výške 41 342,13 eura, vzhľadom na to, že táto suma bola nižšia ako u predchádzajúceho znaleckého posudku, dražobník použil pri ohodnotení nehnuteľností pri dobrovoľnej dražbe znalecký posudok O.. E. R.. Nehnuteľnosť bola vydražená vo výške 37 300 eur. Žalovanej 1/ po odpočítaní nákladov na vykonanie dražby bola priznaná suma vo výške 29 970,56 eura, čo žalobcovia nepovažovali za adekvátne.

1.2. Súd prvej inštancie dôvodil, že žalobe nebolo možné vyhovieť ani z pohľadu skúmania proporcionality a primeranosti dražby. S poukazom na závery vyplývajúce z uznesenia pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) PL. ÚS 23/2014, podľa ktorých „intenzita zásahu do vlastníckeho práva realizovaného v podobe predaja predmetu vlastníctva by nemala byť vo výraznom nepomere k skutočnej alebo aspoň skutočnosti sa najviac približujúcej cene tohto predmetu vlastníctva. Záujem záložného veriteľa na speňažovaní majetku dlžníka v procese, ktorý sa neuskutočňuje v súčinnosti s dlžníkom a nad ktorým nie je vykonávaná priebežná súdna kontrola, a to obzvlášť vtedy, ak je predmetom dobrovoľnej dražby vec plniaca významné sociálne potreby dlžníka, však nemôže byť nadradený záujmu dlžníka vo väčšej miere ako to je v prípade právnej úpravy exekúcie“. Z titulu kasačnej záväznosti, súd prvej inštancie zároveň aj skúmal, či sa veriteľ mohol domáhať vykonania iného, primeranejšieho spôsobu výkonu záložného práva a či predaju bytu žalobcov nemohlo predchádzať povolenie splátok v základnom konaní, ktorého sa žalobcovia domáhali. Z časového prehľadu jednotlivých úkonov týkajúcich sa posudzovania neplatnosti dražby pre súd prvej inštancie vyplynulo, že konaniu samotnej dražby predchádzalo vyhlásenie mimoriadnej splatnosti celého dlhu, oznámenie o začatí výkonu záložného práva a samozrejme ohodnotenie bytu. Keďže výkon záložného práva predajom nehnuteľnosti bol nariadený pre pohľadávku vo výške 43 254,71 eura a byt bol ohodnotený na sumu vo výške 41 359,42 eura, už z uvedeného mal súd prvej inštancie zrejmé, že nedošlo k porušeniu zásady primeranosti vo výške dlhu a cene nehnuteľnosti, o ktorú mali žalobcovia 1/ a 2/ prísť. Výsledkom predaja nehnuteľnosti bola suma 37 300 eur, ktorú nepovažoval za takú, aby bola v hrubom nepomere k výške dlhu. Teda aj v zmysle intencií uznesenia ústavného súdu PL. ÚS 23/2014

súd prvej inštancie konštatoval, že intenzita zásahu do vlastníckeho práva realizovaného v podobe predaja predmetu vlastníctva nie je vo výraznom nepomere k skutočnej alebo aspoň skutočnosti sa čo najviac približujúcej cene tohto predmetu vlastníctva. Hodnota bytu bola určená znaleckým posudkom na sumu 41 359,42 eura a byt bol predaný za cenu vo výške 37 300 eur. Vzhľadom na výšku dlhu 43 254,71 eura súd prvej inštancie konštatoval, že záložný veriteľ pristúpil k výkonu záložného práva dobrovoľnou dražbou predajom bytu, ktorého hodnota bola primeraná vo vzťahu k výške dlhu.

1.3. K skúmaniu sociálneho aspektu vo vzťahu k žalobcom s prihliadnutím na skutočnosť, že nehnuteľnosť, ktorá bola predmetom dražby je ich jediným obydľím, súd prvej inštancie konštatoval, že z tohto dôvodu nedošlo k porušeniu žiadnych právnych noriem. Súd prvej inštancie prihliadol na skutočnosť, že žalobcovia uzatvorili zmluvu o splátkovom úvere nie za tým účelom, aby si zabezpečili bývanie, ale na prekrytie a splatenie iných úveroch, v J. J., I. J.. a v H. T., I. J.. (teraz XXX.T., I. J.). Zistil, že poskytnutý úver mal byť splácaný v splátkach po 274,63 eura mesačne za situácie, keď obidvaja žalobcovia pracovali. V čase vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru bol žalobca 2/ už nezamestnaný, vedený ako uchádzač o zamestnanie a v roku 2017 bol čistý mesačný príjem žalobkyne 1/ vo výške 755 eur mesačne. Z toho platila poplatky spojené s bývaním vo výške zhruba 150 eur mesačne, teda po odrátaní týchto výdavkov zostávala žalobkyňi 1/ suma zhruba 600 eur mesačne, preto považoval za nereálne, aby mohla zaplatiť splátku vo výške 300 až 350 eur mesačne tak, ako to žiadala žiadosťou o splátkový kalendár z 26. novembra 2017. Po zaplatení splátky vo výške 350 eur mesačne by jej zostal príjem len 250 eur mesačne, pričom sama uviedla, že v tom čase bol manžel nezamestnaný a syn študoval na vysokej škole. Uvedené skutočnosti boli dôvodom nesplácania mesačných splátok riadne a včas. Súd prvej inštancie považoval za nereálne, aby niekto z najbližších príbuzných žalobcov 1/ a 2/ im mohol poskytnúť finančné prostriedky na zaplatenie celého dlhu, ktorý bol po zosplatení vyšší než 43 000 eur. V tejto súvislosti akcentoval, že ak by aj pripustil možnosť, že žalovaná 1/ mala podať najprv žalobu a domáhať sa zaplatenia zvyšku úveru voči žalobcom 1/ a 2/ v základnom konaní, v konaní bolo preukázané, že žalobcovia 1/ a 2/ nedisponovali takým množstvom finančných prostriedkov, aby svoj dlh mohli uhradiť naraz. Zároveň bolo v konaní preukázané, že voči žalobcom 1/ a 2/ sú vedené viaceré exekučné konania vo vzťahu k oprávneným, ktorými sú nebankové spoločnosti poskytujúce úvery, a teda aj v prípadnom exekučnom konaní by žalovaná 1/ bola len jednou z viacerých oprávnených, pričom celková suma uplatnených pohľadávok by bola taká vysoká, že by opodstatňovala súdneho exekútora viesť exekúciu predajom nehnuteľnosti. Za nezanedbateľnú skutočnosť považoval súd prvej inštancie aj fakt, že žalobkyňa 1/ uviedla, že v čase nesplácania úveru disponovala finančnými prostriedkami vo výške minimálne 5 000 eur v hotovosti a tiež motorovým vozidlom. Svoju situáciu sa nesnažila vyriešiť uspokojením svojho veriteľa aspoň čiastočne, ale naopak, prestala splácať úver a po oznámení, že dôjde k výkonu záložného práva dražbou bytu sa domáhala splácania dlhu v splátkach, ktorých výška nebola reálna. Za situácie, že žalobcovia 1/ a 2/ prestali splácať úver mesačne vo výške 274 eur, čo bola splátka úveru za situácie, že žalobca 2/ stratil prácu a žalobcovia nemali iné zdroje, považoval súd prvej inštancie za nereálne pripustiť možnosť, že úver by splácali v splátke 300 až 350 eur mesačne. Na základe vykonaného dokazovania súd prvej inštancie skonštatoval, že nedošlo k porušeniu princípu primeranosti a proporcionality vykonaním záložného práva formou dobrovoľnej dražby na zabezpečenie pohľadávky žalovanej 1/. Nemal preukázané porušenie ustanovení zákona o dobrovoľných dražbách, ani to, aby zákonu odporujúcim spôsobom došlo k porušeniu práv žalobcov 1/ a 2/, či už na obydlie alebo na ich súkromný život tak, ako to prezentovali. O nároku na náhradu trov konania rozhodol v súlade s § 262 ods. 1 v spojení s § 255 ods. 2 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), pričom nezistil dôvody pre aplikáciu § 257 CSP.

2. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 28. septembra 2023 sp. zn. 20CoCsp/10/2022 v spojení s opravným uznesením z 31. októbra 2023 sp. zn. 20CoCsp/10/2022 zmenil rozsudok súdu prvej inštancie tak, že určil neplatnosť dražby konanej 27. novembra 2017 v H. na D. č. X v Konferenčnej miestnosti v suteréne Hotela T., predmetom ktorej bola dražba nehnuteľností nachádzajúcich sa v obci U., okres U., k. ú. U., zapísané na LV č. XXXX, ako byt č. XX na XX. poschodí bytového domu - bytovka so súpisným číslom XXXX, vchod X, ulica A. R. U., postavený na pozemkoch parcelných č. XXXX, XXXX, podiel priestoru na spoločných častiach a spoločných

zariadeniach domu v rozsahu 75/6266, spoluvlastnícky podiel o veľkosti v rozsahu 75/6266 k pozemkom evidovaným ako parcely registra „C“, parcelného č. XXXX-zastavané plochy a nádvoria o výmere 373 m², parcelného č. XXXX - zastavané plochy a nádvoria o výmere 332 m²; žalobcom 1/ a 2/ priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania voči žalovaným 1/ až 3/ v rozsahu 100 %. Opravným uznesením z 31. októbra 2023 sp. zn. 20Csp/10/2022 odvolací súd opravil výrok o trovách konania.

2.1. Odvolací súd v odôvodnení konštatoval dôvodnosť podaného odvolania žalobcov 1/ a 2/. Skonštatoval, že žalobcov 1/ a 2/ možno považovať za spotrebiteľov, keďže pri uzatváraní a plnení zmluvy o poskytnutí spotrebiteľského úveru nekonali v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo inej podnikateľskej činnosti a na druhej strane žalovanú 1/ možno považovať za dodávateľa podľa § 52 ods. 3 Občianskeho zákonníka. S poukazom na spotrebiteľský charakter právneho vzťahu medzi žalobcami 1/ a 2/ ako dlžníkmi a žalovanou 1/ ako úverovými veriteľom, odvolací súd následne posudzoval aj otázku predčasného zosplatnenia pohľadávky, pre naplnenie ktorej žalovaný veriteľ realizoval záložné právo a vyvolal dobrovoľnú dražbu. Zdôraznil, že významnými aspektami výkonu dobrovoľnej dražby pre správnu aplikáciu režimu a posúdenie relevantných otázok neplatnosti dobrovoľnej dražby sú existujúca splatná a preukázaná pohľadávka čo do dôvodu i výšky, splnenie ďalších hmotnoprávnych podmienok pre výkon záložného práva podľa Občianskeho zákonníka a podľa osobitných právnych predpisov, a správny a zákonný procesný postup pri realizácii dražby a zachovanie práv dotknutých osôb. Podmienkou pre platné zosplatnenie úveru v zmysle § 565 Občianskeho zákonníka je dohoda strán konania o možnosti veriteľa žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky. Povinnosťou žalovanej 1/ ako veriteľa bolo uzavretie takejto dohody a splnenie i ďalších podmienok vyžadovaných ustanovením § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka a § 565 Občianskeho zákonníka pre platné zosplatnenie úveru tvrdiť a preukázať. Odvolací súd preto vyzval žalovanú 1/, aby oznámila, na základe akej dohody (zmluvnej podmienky) sa so žalobcami 1/ a 2/ dohodla na možnosti využiť právo veriteľa upravené v § 565 Občianskeho zákonníka, v dôsledku ktorého žalovaná 1/ mimoriadne zosplatnila úver. Žalovaná 1/ však v súdom stanovenej lehote, a ani do rozhodnutia odvolacieho súdu neoznámila, na základe akej dohody so žalobcami 1/ a 2/ ich požiadala o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej zmluvnej splátky. V tomto smere žalovaná 1/ neuniesla bremeno tvrdenia. Keďže žalovaná 1/ v konaní nepreukázala existenciu dohody o možnosti veriteľa žiadať o zaplatenie celej pohľadávky pre nesplnenie niektorej splátky podľa § 565 Občianskeho zákonníka s dlžníkmi, vyhlásenie predčasnej splatnosti úveru z 27. júna 2017 bolo odvolacím súdom považované za neplatné pre rozpor so zákonom podľa § 39 Občianskeho zákonníka. Vzhľadom na to, že neexistovala ani pohľadávka banky (žalovanej 1/) nevyhnutná pre realizáciu výkonu záložného práva formou dobrovoľnej dražby, aj samotná dražba nehnuteľností je neplatná.

2.2. Ďalej odvolací súd poukázal na to, že vyššie uvedené okolnosti spornej dražby nútia k vážnemu zamysleniu nad deficitom judikatúry vo veciach tzv. dobrovoľných dražieb. Rovnako ako ústavný súd v nálezoč sp. zn. IV. ÚS 493/2022 a III. ÚS 416/2022, aj odvolací súd konštatoval, že okolnosti dražby v tomto prípade vyvolávajú vážne otázky. Podľa neho tieto dražby nie vždy splňajú požiadavky právneho štátu a začínajú nadobúdať znaky „dražobného priemyslu“, teda systému, v ktorom dochádza k formálnemu, no nie vždy k spravodlivému výkonu záložného práva. Ústavný súd na potrebu dôslednejšieho právneho posudzovania takýchto zásahov do vlastníckych práv, nakoľko nezaplatená splátka môže byť automaticky dôvodom na predčasné zosplatnenie a následne sa vo výsledku rovná predaju bytu či rodinného domu. V danom prípade s najväčšou pravdepodobnosťou pre omeškanie so splátkou 274,36 eura nastala predčasná splatnosť pohľadávky cca 43 000 eur a nasledoval predaj trojizbového bytu v Humennom, a to za absencie akejkoľvek dohody o zosplatnení. Ďalej odvolací súd reflektoval na odlišné stanovisko sudcu Petra Straku k odôvodneniu nálezu č. k. III. ÚS 416/2022 z 13. júla 2023, podľa ktorého mechanické uprednostňovanie dražby bez zváženia menej invazívnych možností je v rozpore s princípmi právneho štátu a môže predstavovať porušenie základných práv dlžníkov. Akcentoval, že v danom prípade dlžníci požadovali reštart pre prechodné objektívne dôvody (dočasná strata zamestnania jedného z manželov), čo im však zo strany veriteľa umožnené nebolo. Pokiaľ veritelia neuplatňujú omeškané splátky a poslednú možnosť realizujú a presadzujú ako prioritnú, nepochybne, tak ako v danom prípade, to môže súvisieť s tolerovaním dohôd o predčasnej splatnosti. V

predmetnej veci však banka, tak ako už odvolací súd uviedol, dohodu o predčasnej splatnosti nepredložila, a to ani na výzvu odvolacieho súdu. V tejto súvislosti poukázal na pripomienky Európskej komisie adresovaných Súdnemu dvoru Európskej únie (ďalej len „Súdny dvor EÚ“) v rámci konania vo veci C-598/21, v ktorých Európska komisia uviedla, že vnútroštátnemu súdu nielenže nič nebráni, ale má dokonca povinnosť, ak má k dispozícii potrebné skutkové a právne okolnosti, preskúmať z úradnej povinnosti, či určitá zmluvná podmienka nie je nekalou zmluvnou podmienkou v zmysle čl. 3 ods. 1 Smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (ďalej len „smernica č. 93/13/EHS“). Ide konkrétne o podmienku, podľa ktorej sa spotrebiteľ údajne „dohodol“ s bankou na tom, že veriteľ môže využiť právo podľa § 565 Občianskeho zákonníka. Toto ustanovenie umožňuje veriteľovi okamžite požadovať plnenie celého záväzku, ak dôjde k omeškaniu dlžníka, čo v danom prípade zároveň umožňuje následný výkon záložného práva k nehnuteľnosti, ktorá slúži ako obydlie spotrebiteľa, prostredníctvom dobrovoľnej dražby. Podľa názoru odvolacieho súdu aj predmetná vec je typická tým, že procesom výkonu tzv. dobrovoľnej dražby je dotknuté obydlie, na začiatku ktorého bola neuhradená splátka bez využitia možnosti jej uplatnenia a vymoženia i napriek tomu, že záložné právo veriteľa by dotknuté nebolo. Teda nezaplatenie splátky/splátok sa vo výsledku rovnalo dražbe bytu. Konštrukty spojené s takýmto procesom súvisia aj s mimoriadnym podcenením a neskúmaním proporcionality pomeru medzi už splatnou pohľadávkou a hodnotou nehnuteľnosti, teda skutočnej výšky pohľadávky s vlastnosťou „splatná“. Na zistenie skutočnej výšky pohľadávky v konaní o neplatnosť dobrovoľnej dražby dopadá smernica č. 93/13/EHS (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4Cdo/149/2020 z 23. februára 2022, bod 26). Podľa presvedčenia odvolacieho súdu dojednanie predčasnej splatnosti nie je obligatórne a predčasná splatnosť nenastupuje ani ako výsledok dispozitívnej normy pre prípad, že by sa predčasná splatnosť nedohodla. Preto dohoda o predčasnej splatnosti pre prípad, že existuje, má podliehať súdnemu prieskumu, tak ako to pripomienkuje generálna advokátka Laila Medina vo veci C-598/21 (publikované dňa 12. januára 2023), ktorá skonštatovala, že „článok 3 ods. 1 a článok 4 ods. 1 smernice 93/13 sa majú vykladať v tom zmysle, že pokiaľ ide o posúdenie prípadnej nekalej povahy podmienky týkajúcej sa predčasného splatenia úveru v dôsledku toho, že dlžník nesplnil svoje povinnosti v určitej obmedzenej lehote zo strany vnútroštátneho súdu, tomuto súdu prislúcha, aby preskúmal najmä tieto kritériá: po prvé, či právo predajcu alebo dodávateľa požadovať splatenie celého úveru je podmienené tým, že spotrebiteľ nesplní povinnosť, ktorá je v rámci predmetného zmluvného vzťahu podstatná, po druhé, či sa toto právo priznáva v prípadoch, v ktorých je takéto nesplnenie povinnosti dostatočne závažné z hľadiska doby splácania úveru a jeho výšky, po tretie, či toto právo predstavuje odchýlku od právnych predpisov uplatniteľných v danej oblasti pri neexistencii osobitných zmluvných ustanovení, a po štvrté, či vnútroštátne právo stanovuje primerané a účinné prostriedky, ktoré spotrebiteľovi, na ktorého sa takáto podmienka uplatní, umožnia, aby odvrátil účinky takejto splatnosti úveru.“

2.3. Podľa názoru odvolacieho súdu je porušenie povinnosti spotrebiteľa zaplatiť včas splátku úveru síce vážnym porušením zmluvnej povinnosti, ale nesplnenie tejto povinnosti nemôže byť „in genere“ bez ďalšieho rozhodujúcim prvkom na skúmanie prijateľnosti, resp. neprijateľnosti dohody o predčasnej splatnosti. Pokiaľ neexistovala možnosť zvrátenia dôsledkov predčasnej splatnosti tak, ako to konštatuje Súdny dvor EÚ vo veci C-415/11 pre prípad, že by bolo platne dohodnuté, bolo by zosplatnenie aj preto neakceptovateľné. Odvolací súd pre prípad existencie dohody o zosplatnení poznamenal, že pre skúmanie pomeru výšky splatného dlhu a hodnoty nehnuteľnosti je v záujme komplexného zistenia skutkového stavu dôležité aj samotné ex offio preverenie výšky splatnej pohľadávky v nadväznosti na prípadné závery Súdného dvora EÚ vo veci C-598/21, či vôbec platne (nie neprijateľne) došlo k predčasnej splatnosti, a tak zistenie všetkých skutkových okolností pre pomerovanie výšky skutočne splatného dlhu a hodnoty nehnuteľnosti. V zmysle rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/149/2020 bolo konštatované, že nesprávna výška vymáhanej pohľadávky má dopad pre záver o neplatnosti dražby. V nadväznosti na uvedený právny záver odvolací súd vyzval žalovanú 1/, aby oznámila splátky úveru a ich výšku, pre ktoré vyhlásila mimoriadnu splatnosť úveru k 27. júnu 2017, ako aj celkovú výšku dlžnej sumy, so splácaním ktorej boli žalobcovia 1/ a 2/ v omeškaní v čase vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru, ako aj na odlišné právne posúdenie z 8. septembra 2023 v tomto ohľade, na čo banka (žalovaná 1) ani len nereagovala. Odvolací súd teda skonštatoval, že ani v tomto prípade žalovaná 1/ neuniesla bremeno tvrdenia, a preto nemohol „pomerat“ výšku dlžnej sumy

splátok, so splácaním ktorých boli žalobcovia 1/ a 2/ v omeškaní v čase vyhlásenia mimoriadnej splatnosti úveru, a to k celkovej výške dlhu, pre ktorý bol nariadený výkon záložného práva, ako aj k hodnote vydraženej nehnuteľnosti, ktorá bola predmetom záložného práva. Uvedená skutočnosť v negatívnom zmysle pri existencii dohody o zosplatnení by mala dopad na platnosť vyhlásenia predčasnej splatnosti úveru a v konečnom dôsledku na platnosť dobrovoľnej dražby. V kontexte uvedeného akcentoval, že rozhodovanie v rovine pravidiel verejného poriadku a tým spojená ingerencia súdu aj pri zastupovaní advokátom je plne akceptovateľná. Naplnenie cieľov podľa smernice č. 93/13/EHS nemôže byť závislé na tom, či spotrebiteľ má alebo nemá advokáta (C-497/13). Na základe uvedených dôvodov odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v súlade s § 388 CSP a žalobe vyhovel. Žalobcom 1/ a 2/ priznal nárok na náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100 %. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol v súlade s ustanoveniami 396 ods. 2 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP.

3. Proti uvedenému rozhodnutiu odvolacieho súdu podala dovolanie žalovaná 1/ (ďalej len „dovolateľka“), ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Namietala porušenie ustanovenia § 382 CSP. Poukázala na to, že odvolací súd jej adresoval výzvu na vyjadrenie k prípadnému odlišnému právnomu posúdeniu veci, v ktorej upozornil na možnosť aplikácie ustanovení § 53 ods. 9 a § 565 Občianskeho zákonníka a odvolal sa na návrhy generálnej advokátky Laily Medína, ktoré boli predložené Súdnemu dvoru EÚ v konaní o prejudiciálnej otázke vo veci C-598/21. Predmetná výzva odvolacieho súdu bola dovolateľke doručená 24. septembra 2023, v ktorej bola určená lehota 10 dní na vyjadrenie, ktorá mala uplynúť 4. októbra 2023. Odvolací súd však nevyčkal na uplynutie tejto lehoty a už 28. septembra 2023 vyhlásil rozsudok, ktorým zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v neprospech dovolateľky, pričom rozhodnutie odvolacieho súdu bolo založené práve na tých právnych normách, k možnosti aplikácie, ktorých vyzval sporové strany na vyjadrenie. Podľa názoru dovolateľky nemôže stačiť, že odvolací súd zaslal sporovým stranám výzvu na vyjadrenie k možnému odlišnému právnomu posúdeniu, ale musí im aj reálne umožniť, aby na takú výzvu reagovali, a to kedykoľvek počas určenej lehoty. Zároveň dodala, že o termíne vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu nemala vedomosť, a preto na vyššie uvedenú výzvu reagovala vyjadrením zo 4. októbra 2023 t. j. v rámci 10-dňovej lehoty, ktorá bola určená odvolacím súdom. K tomuto vyjadreniu však odvolací súd logicky neprezentoval žiadne stanovisko, keďže mu bolo doručené až po vyhlásení jeho rozsudku. V tejto súvislosti dovolateľka namietala uskutočnenie procesných práv vyplývajúcich z § 382 CSP s odkazom na judikát R 33/2011, ako aj na rozhodnutia iných všeobecných súdov týkajúce sa ochrany práva na spravodlivý proces, princípu právnej istoty a povinnosti orgánov verejnej moci konať podľa zákona. Navrhla zrušiť napadnutý rozsudok v spojení s opravným uznesením a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

4. Žalobcovia 1/ a 2/, ani žalovaní 2/ a 3/ sa k doručenému dovolaniu písomne nevyjadrili.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

7. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním.

8. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v

tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

10. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný.

11. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva strany sporu a nesprávny procesný postup súdu reprezentujúci takýto zásah znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

12. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. V zmysle uvedeného ustanovenia treba za nesprávny procesný postup považovať postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnoprávnemu rámcu, a tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

13. Pod porušením práva na spravodlivý proces (vo všeobecnosti) treba rozumieť taký postup súdu, ktorým sa účastníkom konania znemožní realizácia tých procesných práv, ktoré im právna úprava priznáva za účelom zabezpečenia spravodlivej ochrany ich práv a právom chránených záujmov v tom - ktorom konkrétnom konaní, pričom miera tohto porušenia znamená porušenie práva na spravodlivý proces; jeho súčasťou je aj náležité odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

14. Podstata dovolacej argumentácie v súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom v zmysle § 420 písm. f) CSP spočívala v porušení ustanovenia § 382 CSP a vydaní prekvapivého rozhodnutia z dôvodu, že dovolateľka nemala možnosť vyjadriť sa k otázke použitia ustanovení § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka, § 565 Občianskeho zákonníka a k návrhu generálnej advokátky Lailý Medína, ktorý bol predložený Súdnemu dvoru EÚ v konaní o prejudiciálnej otázke vo veci C-598/21, lebo pred uplynutím poskytnutej lehoty na vyjadrenie, došlo k vyhláseniu rozhodnutia vo veci samej.

15. Podľa § 382 CSP ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

16. Podľa čl. 2 ods. 1 a 2 Základných princípov CSP ochrana ohrozených alebo porušených práv a právom chránených záujmov musí byť spravodlivá a účinná tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty. Právna istota je stav, v ktorom každý môže očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít; ak takej ustálenej rozhodovacej praxe niet, aj stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý spravodlivo.

17. Použitie ustanovenia § 382 CSP odvolacím súdom znamená, že nárok treba posúdiť sčasti alebo podľa celkom iného právneho predpisu ako ho použil súd prvej inštancie, alebo síce podľa toho istého právneho predpisu ako ho posúdil súd prvej inštancie, ale podľa iného ustanovenia. Uvedená prvá zákonná podmienka znamená, že pri doterajšom rozhodovaní nebol použitý právny predpis, o ktorého výklad a použitie nežiadala v priebehu konania žiadna zo sporových strán. Druhou zákonnou podmienkou, ktorá musí byť splnená súčasne je, že toto iné zákonné ustanovenie je pre rozhodnutie veci rozhodujúce. O takúto procesnú situáciu ide vtedy, ak odvolací súd mieni toto ustanovenie urobiť právnym základom pre rozhodnutie vo veci samej t. j. je toho názoru, že skutkový stav zistený súdom prvej inštancie (§ 383) alebo po doplnení dokazovania odvolacím súdom (§ 384) treba subsumovať pod určitú právnu normu alebo súbor právnych noriem. Ak chce odvolací súd zmeniť rozhodnutie súdu prvej inštancie je nevyhnutné poučiť strany odvolacieho konania, že zistený skutkový stav môže byť právne posúdený s použitím inej právnej normy alebo iných právnych noriem, než o ktorých konal a rozhodoval súd prvej inštancie. Výzva odvolacieho súdu podľa § 382 CSP je plnením osobitného druhu tzv. manudukčnej povinnosti odvolacieho súdu, ktorej podstatou je zabrániť, aby nesprávnym procesným postupom nedošlo k porušeniu procesných práv sporovej strane v takej miere, že dôjde k porušeniu práva na spravodlivý proces. Z citovaného ustanovenia teda vyplýva, že sa má predísť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí, vychádza z princípu predvídateľnosti súdneho rozhodnutia, ktorý je považovaný za komponent princípu právneho štátu, osobitne princípu právnej istoty (I. ÚS 236/06).

18. V zmysle judikatúry ústavného súdu o tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, ak vyšší súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných, zásadne odlišných právnych záveroch ako nižší súd, pričom zároveň strane konania neumožní vyjadriť sa k týmto iným (odlišným) právnym záverom, teda keď strana nemá možnosť právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov nižšieho súdu nejavili ako významné (II. ÚS 407/2016); o prekvapivom rozhodnutí možno hovoriť aj za situácie, keď sa aplikuje autoritatívny výklad novej právnej úpravy, ktorý nebol predvídateľný a ktorý vedie k odňatiu práva na súdnu ochranu (II. ÚS 570/2017).

19. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že odvolací súd v súlade s § 382 CSP nepostupoval. K verejnému vyhláseniu rozhodnutia došlo bez toho, že by dovolateľka mala možnosť vyjadriť sa k aplikácii ustanovení § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka a § 565 Občianskeho zákonníka, ktoré ustanovenia súd prvej inštancie v rozsudku č. k. 10Csp/227/2017-341 z 11. novembra 2021 nepoužil. Žalobu ako nedôvodnú zamietol z dôvodu, že nedošlo k porušeniu princípu primeranosti a proporcionality vykonaním záložného práva formou dobrovoľnej dražby na zabezpečenie pohľadávky žalovanej 1/. Z jeho odôvodnenia je zrejmé, že dôvodom zamietnutia žaloby bolo nezistenie porušenia ustanovení zákona o dobrovoľných dražbách. Odvolací súd sa nestotožnil s právnym posúdením súdom prvej inštancie, napadnutý rozsudok zmenil v súlade s § 388 CSP a žalobe vyhovel. Pri posúdení platnosti dobrovoľnej dražby zohľadnil najmä neexistenciu dohody o mimoriadnom zosplatnení pohľadávky podľa § 565 Občianskeho zákonníka.

20. Z rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že rozhodnutie, ktorým odvolací súd v merite veci za rozhodujúcu považoval skutočnosť, ktorá nebola predtým predmetom posudzovania súdom prvej inštancie, sa považuje za prekvapivé rozhodnutie, ktoré je založené na iných právnych záveroch ako rozhodnutie súdu prvej inštancie, resp. z pohľadu výsledkov konania na súde prvej inštancie nečakane založené na nepredvídateľne iných resp. nových dôvodoch, než na ktorých založil svoje rozhodnutie súd prvej inštancie (m. m. sp. zn. 3Cdo/76/2024, 3Cdo/102/2008, 5Cdo/46/2011).

21. V kontexte uvedeného dovolateľka preto dôvodne namietala porušenie jej procesných práv v takej miere, že z dôvodu, že k vydaniu rozhodnutia vo veci samej došlo pred uplynutím lehoty na vyjadrenia sa k výzve v zmysle § 382 CSP, poskytnutej odvolacím súdom sporovým stranám. Týmto nesprávnym procesným postupom odvolacieho súdu došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, preto možno konštatovať, že konanie je zaťažené vadou zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, preto dovolanie je nielen prípustné, ale aj

dôvodné.

22. Vzhľadom na uvedené dôvody dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu v spojení s opravným uznesením v súlade s § 449 ods. 1 CSP a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

23. Podľa § 455 CSP ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu.

24. V ďalšom konaní bude úlohou odvolacieho súdu opätovne prejednať a rozhodnúť o podanom odvolaní žalobcov 1/ a 2/. Zároveň je potrebné sa vysporiadať aj vyjadrením žalovanej 1/ k výzve v zmysle ustanovenia § 382 CSP (§ 455 CSP).

25. O trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania rozhodne odvolací súd (§ 453 ods. 3 CSP).

26. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.